Verohallinto
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

EDUSKUNTA
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

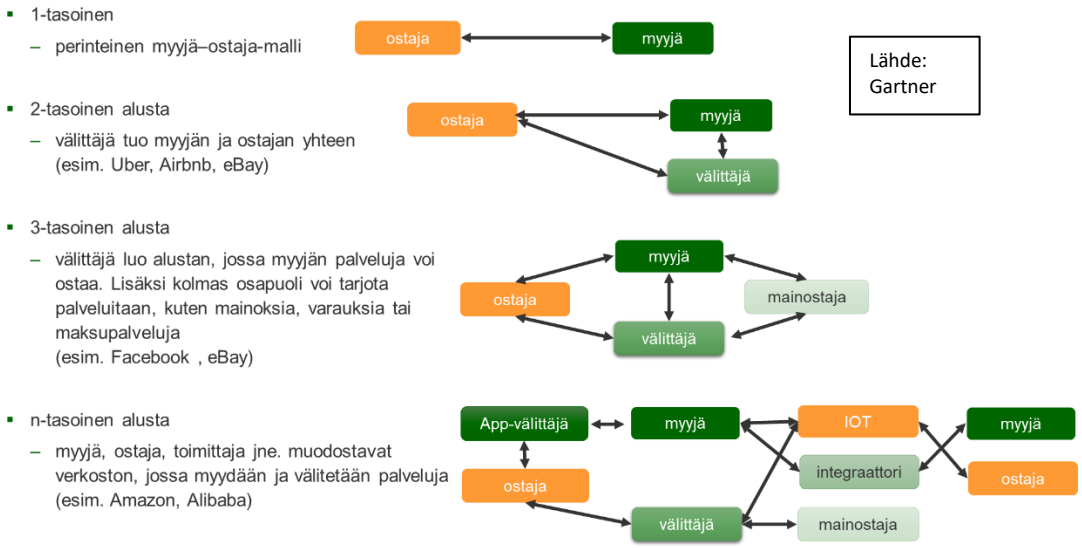
30.11.2018

VNS 5/2018 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osa Ratkaisuja työn murroksessa

Valiokunta on pyytänyt Verohallinnolta asiantuntijalausuntoa käsiteltävänä olevaan selontekoon liittyen erityisesti alustaloudesta, sen ansaintalogiikasta ja verotuksesta. Lausunnossa käsitellään alustatalouden toimintamalleja sekä veron ilmoittamisen ja verotulojen kertymisen haasteita alustatalouden toimintaympäristössä.

Yleistä

Taloudellisessa toiminnassa hyödynnetään yhä useammin digitaalisia alustoja. Niitä käytetään esimerkiksi tavaroiden ja palveluiden myyntiin ja välittämiseen sekä erilaisten ohjeispalvelujen myyntiin. Alustoja ja niihin liittyviä toimintamalleja on monenlaisia.

Alustatalouden verosääntely

Alustatalouden verotukseen ei ole Suomessa erityisiä säännöksiä, vaan alustojen kautta tapahtuvaa toimintaa verotetaan samojen sääntöjen mukaan ja samoin periaattein kuin muutakin toimintaa. Tuloverotuksessa laajan tulokäsitteen ja tulon veronalaisuuden piiriin kuuluvat yhtä lailla niin alustojen kautta kuin muutoinkin saadut tulot. Alustan kautta saadusta työstä ja toimeksiannosta maksettavan korvauksen tuloverokohtelua ja esimerkiksi rajanvetoa palkan ja työkorvauksen välillä tehdään samoin perustein kuin muiden myyntikanavien kautta saatujen töiden ja toimeksiantojen verotuksessa. Vastaavasti arvonlisäve-

rotuksessa esimerkiksi vähäisen toiminnan rajaa arvioidaan verovelvollisen toiminnan laadun ja laajuuden perusteella riippumatta siitä, mistä kanavista saadusta myynnistä tulo on muodostunut. Verojärjestelmä täyttää tältä osin hyvälle verojärjestelmälle asetetun neutraalisuuden vaatimuksen.

Alustatalouden haasteet veron ilmoittamiselle ja verovalvonnalle

Alustojen kautta myydyt työsuoritteet ovat usein toimeksiantosuhteessa tehtävää työtä eivätkä palkkatyötä. Toisin kuin työsuhteessa maksetuista palkoista, toimeksiantosuhteessa maksetusta työkorvausta ei toimiteta ennakonpidätystä eikä anneta vuosi-ilmoitusta eikä jatkossa pääsääntöisesti ilmoitusta tulorekisteriin, jos suorituksen saaja on merkitty ennakkoperintäreksiteriin. Myöskään esimerkiksi maksetuista vuokrista ja tavaroiden myynnistä ei anneta sivullistietoja. Verohallinto ei siten saa näistä suorituksista tietoa, jonka perusteella tulot voitaisiin esitäyttää veroilmoitukselle. Verovelvollisen on tällöin itse koostettava ja merkittävä tiedot veroilmoitukselle, mikä on huomattavasti työläämpää kuin esitäytettyyn veroilmoitukseen merkittyjen tietojen tarkistaminen.

Työn suorittajalle digitaalinen alusta on kanava, jonka kautta myyjä voi saada ostajilta työtä tai toimeksiantoja. Työn suorittajalla voi digitaalisen alustan lisäksi olla muitakin kanavia, joiden kautta hän saa työtä. Alustatuloja saavien henkilöiden tulonmuodostus on tyypillisesti kokonaan tai osittain pirstaloitunutta ja he saavat tuloja useista lähteistä sekä alustojen että myös perinteisten kanavien kautta.

Tulonsaajan näkökulmasta pirstaloituneen tulonmuodostuksen suurena haasteena on toiminnan taloudellinen seuranta ja raportointi. Alustat tarjoavat asiakkailleen tavallisesti alustakohtaisia yhteenvetoja alustan kautta tapahtuneesta myynnistä ja alustalle suoritetuista palvelumaksuista, mikä helpottaa osaltaan seurantaa ja raportointia. Toiminnan harjoittajan on kuitenkin huolehdittava myös koko toimintaa koskevan seurannan ja raportoinnin järjestämisestä, jotta hän voi täyttää verotukseen liittyvät rekisteröitymis- ja ilmoittamisvelvollisuutensa Verohallinnolle asianmukaisesti.

Verohallinnon näkökulmasta alustatalouden keskeisimmät haasteet liittyvät tietojen saantiin ja saatavuuteen alustatalouden toiminnasta. Alustataloudesta saatuja tuloja koskevat tiedot saadaan veroilmoitukselle suoraan verovelvollisilta eikä tieto välttämättä ole täydellistä ja tasalaatuista. Puutteet veroilmoituksissa voivat osin johtua tehtävän vaikeudesta, mutta osittain tietoja jätetään myös tietoisesti ilmoittamatta. Alustatalouden kautta saatujen tulojen ilmoittaminen ei Verohallinnon Verohallinto voi hyödyntää valvonnassa muutakin kuin verovelvollisilta saatavaa tietoa, mutta sitä ei ole kattavasti saatavilla suoraan alustoilta etenkään silloin, kun tiedot ovat ulkomaisella alustalla. Alustatalouden veroilmoitustietojen valvonta perustuu tällä hetkellä pääosin pankeilta vertailutietotarkastusten perusteella saataviin tietoihin.

Keinoja haasteiden voittamiseksi

Uhkien lisäksi digitalisaatio ja alustatalous luo myös uusia mahdollisuuksia. Alustan kautta tapahtuvasta myynnistä jää jälki ja tieto on digitaalisessa muodossa ja saavutettavissa teknisesti, vaikkakin tietojen saaminen Verohallinnon käyttöön on haastavaa. Alustatalouden ja muutoinkin pirstaloituneen tulonmuodostukseen liittyvien velvollisuuksien täyttämisen tukemiseksi tulisi edistää digitaalisten kevyiden muistiinpano- ja kirjanpitopalveluiden kehittymistä ja käyttöä. Tällaisiin palveluihin voitaisiin rakentaa rajapintoja Verohallintoon, jolloin ilmoittamisvelvollisuuden täyttämiseksi annettavat tiedot sekä verovalvonnassa tarvittavat tiedot voitaisiin saada kokonaan tai osittain automaattisesti digitaalisesta järjestelmästä Verohallintoon. Uudet teknologiat voivat mahdollistaa myös nykyistä reaaliaikaisemman toiminnan ja myös veron keräämisen transaktion yhteydessä, jolloin Verohallinto voisi olla mukana digitaalisten alustojen ekosysteemissä toimijana.

Alustatulojen esitäyttäminen henkilöiden veroilmoituksille edellyttäisi tietojen saamista alustoilta kattavasti ja oikeansisältöisinä suoraan Verohallintoon. Keskeisenä haasteena tiedon saannissa alustoilta on se, että tieto on usein ulkomaisten toimijoiden hallussa ja ulkomailla. Verohallinnon palvelumahdollisuuksien parantamiseksi ja valvontamahdollisuuksien parantamiseksi yleistä sivullisen tiedonantovelvollisuutta koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää sekä kansallisesti että kansainvälisesti nykyistä paremman tietojen saannin turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Kansallisesti verotusmenettelylain yleistä sivullisen tiedonantovelvollisuutta koskevaa sääntelyä tulisi kehittää siten, että Suomessa suoritetusta työstä voitaisiin saada tietoja nykyistä kattavammin myös ulkomaisilta alustoilta sekä sellaisilta alustoilta, jotka välittävät työsuorituksia, mutta eivät niihin liittyviä maksusuorituksia. Niin ikään sääntelyä tulisi kehittää siten, että rahoituslaitosten olisi säännönmukaisesti raportoitava Verohallinnolle tiedot Suomesta lähtevistä ja Suomeen saapuvista suorituksista. Kansainvälistä sääntelyä voitaisiin kehittää parantamalla Euroopan Unionin jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa ja edistämällä yhteisön lainsäädäntöön perustuvaa jäsenvaltioiden oikeutta saada sivullistietoja niihin sijoittuneilta digitaalisilta alustoilta ja rahoituslaitoksilta.

Lopuksi

Alustatalous on globaali ilmiö, joka haastaa perinteiset tulonmuodostuksen mallit. Alustatalouden toiminnan verovalvonnan ja verokertymän turvaaminen edellyttävät Verohallinnon tietojensaannin turvaamista ja siihen liittyvän lainsäädännön kehittämistä. Digitaalisen talouden haasteisiin vastaaminen edellyttää myös Verohallinnolta uudenlaisia toimintatapoja ja osaamista. Palveluiden, valvonnan, osaamisen ja erityisesti teknisten kyvykkyyksien luomiseen ja kehittämiseen on kohdistettava Verohallinnolle riittävät resurssit, jotta verojen kertyminen nykyisellä tai sitä paremmalla tasolla saadaan turvattua myös digitaalisen talouden toimintaympäristössä.

Johtava veroasiantuntija Sami Varonen